ДУКХАГІА КИЙЧДЕ ДОАКЪАР

Советски Союз Коммунистически партеЦентральин Комитетга марточкин Пленума решениеш ваъаре ялхочаъьгара тІаІаергта хъаъьгаъ ба республика вугобаъгама къаъьегамиой.

Семилетта тІекъьларга шера къаъьгта доъкъий лекъараш дает хъаЙбаъи лелдеъраъта хъаъьгашка. Цъаъьгара массеъх шера ялхочаъьгаъ паччаъьаъжлетта шурА йоъхара планаш. ДукхагІа дькъье ки хиннаъ ялхочаъьбаъ-ЛЬаъи доъкъаъраш Іаъаъ ца дарах.

Цуъуъьа ухъ шера ъув тІаІаъаъ пІекъаъь ЦІа а даъьта ъьаЙбой бекъаъ ъьаъьа сатъа дегІабоалъбаъ ваъраІабаъьаъ дукхъаъ молхозийн совхозийн культаъьой, механизаторашъ, фермой боллхой. Цар лерттІа вІаъаъгІекъаъьаъ пІекъ йоъ хъокъаъьъ, хьалхара сиъ-лоС йоъпІаъта, къиъьоъа доъкъаъраш Іаъаъьаъгіа.

Цу лаъьъе ъьоъчаъ теъаъ я Наурскин районе «Красное знамя» ЕІа колхоз. Доъкъар кийчду ши бригаъа вІаъаъгІекъаъй цитта, царта я мел ъьа техника, сеноъоъьгаъ-кинъ. Хьалхе бІаъьи тоннаъ йоъ ъьоъка а аргІаъ ъьа а баъиъкой колхоза механизаторашъ. Из боъх ъиитта ъика лел ерриъчеъ техникаъ кхетамца эъаъьа эъаъьаъ. Вейнъ-та кІаъьаъ ЦІ доъкъар Іаъаъьаъ цу тайпІара ялхочаъьаъ доъа совхозаъ колхозийн.

Цхьаъькъа, ЦІаъьъе республика дукхачъа боахамашца эсала

лелабу из лоарІаъме боъх. Соаъка ухъ хана хъекъачуъ дукхъа а кІеъитаергІа йоъ хъекъай кийцита. ХІаъьа сиъоъ соаъка ухъ хъанчуъ кхоъа кІеъитаергІа йоъ хъекъай кийцита. ХІаъьа сиъоъ соаъка ухъ хъанчуъ кхоъа кІеъитаергІа елаъй.

Фуъ цу ъена баъьаъ? Дукхачъа боахамай -культаъхоъ, партийин организацеъ, районий шера боахамаъ упраъьеъеъ доъкъараш кийчеъ ъика соаъка эъйбеъеъ кхочъаъьаъ ваъраъьаъ-ЛЬаъьаъ, ерриъ чоъонаъ йоъЛЬаъьаъ ЛаЛьаъьаъ мела леладу доъкъар кийчдара балхаъ.

Из ъиитта хиларца шера сеъца дашка йъиъ я Шелковской районе боахамаца цьъоъгаІчъа ъиъе ялхочаъьа ъьекка баъьаъ 4434 гектар, е ъьаъка ецачоъ ъьаЙбуъ процент шара ца хилар. Эрий тІаъьиъеъ ДаЙЙийеъ баъьаъ ъьаъхара ъика ъьаъ ъьа ъуъ процент шара ялхочаъьъьаъ Наурскин районе боахамаъца а. Из боъх тесса лелабу Наьсарен, Малгебайка районий коъЛЬаъьаъ совхозашкеъ. Цуъьа ъьаъ гектара тІара йоъ ъьекъаъ-ЛЬаъ Новый Юрта, Советски. Ведъаъ районаъга.

Шерте райхомаъ, колхозийн совхозийн культаъьаъ, ъоъьаъьаъ-царта партийин организацеъ, районий ворбоаъьаъ упраъьеъеъ специалистаъ уъх гергтара хана цІеъкаъитта эоабе беза доъкъар кийчдара боъх. Махъъьаъ сиъагІа дІаъьаъ деза КПСС обкомон республикин министрий Советон гу-

чъаъьаъ цу балхаъдара ялхочамбоаъ-цараш.

ХІаъьа доъкъар кийчдара балхаъ сиъденнаъ хана колхозийн совхозийн культаъьоъта, бригадиръ-ша, механизаторашца къаъьстта терке е ела ерриъчеъ техникаъ ялхочаъьа пІейа шара, баъьаъ ъьаъхара балхаъта хаъьъьаъ ъаъьъьаъ механизаци яра. ЦІеаъгІа терке е елаъ ца БІеъ, ъен ъьаъхарен цуъьаъ аргІаъ дарен ъиъе йоъъьа йоъ на йоЛЬийчеъ. Из боъх ъиитта ца лелабойн доъкъар дъиъа а ъуъ чаъ боаъьчеъ доаъ, дъеІа ялхе а ъиъе чаъх.

Балхойн совхозийн механизаторашъ цІеаъгІа аъарагІабеъ беза ъоаъьаъта тІаъьиъеъ боъх цІеъа а дика а бара. Ноъкъаъ ца доъкъийнаъ, чоъкаъ ъаъьа ца йоЛЬийнаъ цІеъа ъьаъхе еъа буъ, доъкъар ца доаъеъ бе беза боъх. Цу гІуъаъкъа дика кийчъьъ ъика ела ерриъ техника.

Цъаъьаъта боахамаца

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕШАРА ШЕРА ИТОГАШ

Марксизмаха-ленинизмана проиаГьда яра, яха политическа дешар хьехара уйла цухьагІа тІаьхьийта яьнгаЙ Наьсарен районе политически дешара системе. ВІашиГІеьдаларг вай мехка коммунизм хьалхара, хуьнан социалистическа система дечІаЙдаларг. ТІамаШ-на атаян коммунистическа болшдойн партей стратегии тактикин проблемаш Іомаш 24 семинарски группаш 27 шерашка, лоьмаш ихьанна политическе Іилманан знаний лардаш хьеха 18 кружок.

Дешара ший хьалхара хьехьа ерриГана кружокашкеан семинарски группашкеан дена ДІаЙаьлар 1416 сар, иу даьхьа 297 коммунист, 192 комсомолиц, парте бошарех 927 сар ваьгІна. Политически дешара масех тайпа формана юьхьенца яр 558 ахьаГсар.

Кружокий пропагандисташкеан семинарски группий кулгалдоттиен хьехаргІ кІийчо йоьдІаГІа Іолмин пропагандистеи балха опыт йолмин бола новкъаьстІ.

Кружокий пропагандистеи семинарски группий кулгалдоттиен ловгІа 69 сатах 50 сар коммунист, 43 сар лаьхьенан педагогически лаьхьенан образованин йолаш вар, 27 сар 3 шерара 9 шерашка ихьанна пропагандистеи балха опыт йолаш вар.

Дуьхьа а дуьхьаГІа Іоьна кружокашкеан семинарски группашкеан дешара ну чакхдолаьнна Іоьна хьаьжна вІашиГІеьхьалонаш, ламтаьнна изнИмитеоретическеи боарнаш, лаьмна дена хьаьхьанан лаьхьа ЙІаьна лаьхьа чакхдолаьр дерриГна дешара ну. Дена багІаьрна чІаьсІа чІаьхьа тІаьІохийтар шоаш Іомаьна проблемашца. Кружокан а тІаьна ян ньиша Іоьна кружокашкеан семинарски группашкеан дешара ньиша хьаьчачаьлаьй.

Аьрахь майн беттаьнна семинарски группашца чакхдолаьхьа теоретически конференцашкеан кружокашца ньиша итогоьн заьнтешен хьаьхьенан, дешна багІаьрех дуьхьаГІаьр программан материал лина ихьатаьлв хилир. Шоай идейно-теоретически боарам лина лаьхьйа хилир. Цаьрех дуьхьаГІаьр, шоай политически сингатан лаьхьа йаьхьа, шоашца тІаьІІаьла ГІулаьнна ІІоьхьанца, шоай участкера, производстверан болх лиьгІйа бе баьнна.

Семинарски группера теоретически конференции лина чакхдолаьнна Наьсарен - Боьхьалерга 11 шерарча тІаьне (куьгалхо иов. З. И. Мамедова). Уьмаьна лаьнІІаьр коммунистически общество хьалхара хетаьна темаьгІ лаьцьр ньиа 8 докладчик воьлдедаьна. Цоьмьсотина Т. И. Казанкинас, Л. М. Ужаховас, Т. И. Комаровас, Л. Б. Майсенковас, А. Х. Бариньгаьна ньиа докладашца солидаьлаьнна хьаьхьенар цар эмнеен йІоьарг хилир. Конференце дуьнхьачар дехьа лаьцьр докладашца солидаьлаьнна ньиа. Къаьстта лина лаьна лаьцьр ньиа йІоьарг эмнеен шоай хилаьр хьаьхьенаьгІ новкъостана Арсамакова, Мигчиловас, Безпиковас, Дмитриева, Ауесеас, Калашниковас.

Белгалдаьккха Іоьна меньшьолта партограмашца коммунистически общество хьалхара проблемаш Іомаьна кружокан бе лина болх (программанен — хьаьда директор иов. М. З. Боров).

Болх лина вІашиГІеьхьаьнна ньиа заняташ Сурхойлаьна ньиа ньиа семинарски группе (группа кулгалдо иов. И. Х. Мезов). Юьхьара лаьрІаьна оьнна ухьаьна заьнтешен ньиа 96 процент вар.

Кхаьнна Іоьна ньиа семинарски Іилманан знаний лардаш Іомаьна кружокашца воьсна белгалдаьккха ньиа «Электроинструмент» ньиа ньиа оборонна пехьна кружока (пропагандист иов. Гузимова), № 4 Іоьна ньиа фабрика йиьнна кружокий (пропагандистан ин. Толмешкина Трифоновна) лина болх.

Цунца ньиа районера политическе лаьнца системера балха юьхьа ІІентаьнтара ньиа ньиа ньиа хиначах.

«Надеждинский» совхоз ньиа ньиа товарни фермеа (партограмашца секретарь иов. Мальсагов) ну лоьнна ньиа ньиа кружок вІашиГІеьлларг коммунистически общество хьалхара проблемаш Іомаьн кружокашца кхаьнна йоьа политически Іилманан знаний Іомаьн кружокаш. Цу ньиа кружокашца ерриГана а ньиа ньиа ньиа

КПСС ЦК ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ—ВАХАРЕ!

Деррига а гуш да

Шелковской райкомеран «Коммунерг» хлача колхозера партийин организацие лерзе партийно-паччаьлхьлен тІаьхьожама группа йоьхьа ян. ХІаьта а цо колхозеран производствера ерриг участককаьнна ший кинан дика ІІа-са а мийлаьл, ахтив а хьоастаьлй.

Бомбайнер Иван Аверичев цечаьлар цун участка партийно-паччаьлхьлен тІаьхьожама группа йоьхьа ян. ХІаьта а цо колхозан производствера ерриг участককаьнна ший кинан дика ІІа-са а мийлаьл, актив а хьоастаьлй.

— Ас сай хур-м ду, соьга-м хьоьхьаьнаьр. — шен а хьаьн йоьхьар ю, ялат доьшу уьйлер, соьга тІемдаь тохьмаьга шийла біаргалайла.

Ялат чуэцан Аверичева баьхьа балко колхозан 180 соьга зе аьлар. Тха группа аларах колхозо прикаьре цунна тІедиллар из ше хьа зе колхозе мессе дІалургъ. Аверичев кьайса хІама оьшу хилаьнаьр. Из кийса болІа хьехьарна цо.

Ше бекие зе хала да ста. ХІаьта а ду аьлина белкаьла вала ГІерта йиш ер воккхагІчу. Иза Іуьн Зармаьбетов Вафрина, шарахьа санна «силосе болІа же когашта кІал Іокхуьсе йиш ян — хьаьш доьлан ца, доьхьар пар чу доьхьа дезаь», аьлина, иза пачтайно-паччаьлхьлен тІаьхьожама группа членашка шийна хьалхьаьлхьа хилчаь? Цхьаьнакъа, из де хала хетаьн хиннача Зармаьбетова ше ялар мара де тигаьнер. Группо ала а аьлина, правлене цунна 10 сома гІоьл техеча, ту гІулакІа рьаьн боьшарен хилаьнаьр. Беррига жа-Іуьна мучІарал ший, цаі боьхьама йоьхьо боьшарен хилаьнаьр сеоргІача колхозо лемеха зе де йиш йолаьн хилаьнаьр а шуйтІ

минута гІоьл техар пайдаа хилаьра а.

ХІаьта хьажжіаьш дІаьоьх кхан, иза а ю а бе-баьнна доьшан, кийчьеш боьхкаьн транспортеран хІама, ІІама па олаьн минута йоргІар группа кІаьнаш?

Тха группа техкар ялат доьхьа техника минута кийчьаьлй. Ремонтеран ворхІ бекка боьхьа боьгІаьн хІама хоьмаьнаьр — доьхьа хІама а зергІа. Дика дьаьдар. Хьажжіаьн дІаьр минутал, ги а ялхьимчаьлан а минута лелаьн техкар. Цигга а доьхьа хІама лергІа дар. Дика кийч а бенна, жа ларгІа болабеннаьй. Тхо гІалхьаьр, ворхІ техкаьнан хеш цхьаьнке а беш баьхка йиш йоьа хІама тхоьшта ца коьрадаьрх.

Со, партийно-паччаьлхьлен тІаьхьожама коьнчьотал дарц группа председатель михаьлера, республике хиннача нихьан совешане хестаьнер, цхьаьнгІен мехтера соьгІаг а хелар сена. Ас ва уьх тайнера жеглаьу: болх кІаьн а дикагІа бе бена. Ас лорадер вай, юкъара ружкеа ца. Цунухьа оьсна хІама белгалъаьйкхаьд КПСС ЦК мартовски Пленума решеней хьоастаьнера тІаьхьожама паччаьлхьлен тІаьхьожама коьнчьотал дара группен председатель.

Д. СИДОРОВ,
Шелковской района «Коммунерг» хлача колхозера партийно-паччаьлхьлен тІаьхьожама коьнчьотал дара группен председатель.

БЕРРИГА НИЗ БОАХАМИЙ ЭКОНОМИКА АЙЯРА!

Ялаташ чуэцара—йиззa кийчо

1965 шера лаьттаьнарен хьайбаькарен йоьаьа продукташ дукхагІа яьа аьнна бекхтоьхьамг а сийлаььа а декъарен тІаьнйиг поьшта республика юрта боьхама кхьаьхьаьтоьхьа.

ТІаьнйиг декъарен хьоастаьнера дуьхьа кьовсаьн лоаттаьбен боьча кодхоьшо, говхозий боьхьонца, юрта боьхама специалисташа чІоагІа сиьнцилестериеш яьа йоаржаьлй дика а агротехнике маьхьара а ялаташ, ялата-бобоьн культураш, шекара гоьгІа, гиндаргаьн, хьажжіаьн, кхьаьдо культураш дІаг аьнна. Массаза а саьнна, массаьнаьш а дика кийчьаьна лаьтта а дика ду тессаьн а дІайийна Іаьмнаьн.

Уьх шера 20 мал хьаІІа а кхаьчалелла бІаьстан юкъера культураш ІІаьра йиан 105 процент хІоначийир ерриг республике. Цхьаьнакъа, ду юкъера лаьрІІа йоьаьлча цифрана тІеІхьаьнна лаьтта хІама ца йоьа гоьаь, дуьхьа лоарІІаьра культураш ІІаьра йиан хІоначаш на ча районаш боьхамаш. Сенна бехкаьна боьІІа йиш боьаьн ба Шаьла района кодхаьдй, нагахь санна ялата-бобоьн культураш ІІаьра йиан цар 57 процент мара хІоначийьеда, фабричин шекара сеиьла ІІаьнна ГІаьрчка бутт тІеІхьаьдаьхьаьда.

Матийна йиш боьаьн тІеІхьаьдаьхьаьд тІаьхьа ІІаьдуьйла. Уьх шера 1-ча июне хІаьччаьлца 244 гектара тІа мара ІІаьдийнаьн, иллаьн 700 гектара тІа ІІаьде дезаь хиина ма-

—☆—☆—☆—

ХІара денна 200 килограмм соьгІа мура йоьаьа ХІара Іаттаьрен Йоьхьаьгіа йоьча доьрха Достоева Бучьа. Шурий-товарищ фермера къаьстера дуьхьа Бешарна ДІаейлой из. Ферме из болх бен йоьа дуьхьа за еще а цун чІоагІа сий ду ерриг коллективо.

СУТТА ТІА: «Нигушский» ялача совхоза № 3 йоьча шурий-товарищ ферма йоьхьаьгіа йоьа доьрха Достоева Бучьа.

Е. Недера сурт.

ТХЬАМКА ХУРГДА

Тхьамка лелаьрзоьнан 10 гектар яьа тІечІогІаьда «Лермонтовский» совхоза 4-ча отделени Тутаев Шираьнан кхеро латтаьча звено коллективана. Совхоз гІуьнкьа ІІаьдолаьр тхьамка ІІаьдогІаьрзоьла лаьрта хийчаьра балхаш. Уьх шера бІаьстен урагІен яьхарІен ахьад ІІаьста, минеральни удобреешан тайсий ІІаьра гектара тІа.

Йих гектара тІа ІІаьгІай расена, тІаьхьа ахийсаьчо 4 гектара тІа а ІІаьгІа йоьаьш ІІаьтт из, 50 сар ва рассадна гІулакІ ден.

Балха кирнан тІечІоначашш Черталиева Чомис, Абрагимова Нурис, шитта хьы дуьхьаьчо ІІаьнна.

Тхьамка лелаьрзоьнан ІІаьгІа а алапен совгІа мах чел ларна совхозо. Масала, ІІаьа а кІеьдеь ІІаьчуьнна цьа тоьн тхьамах тоьн йа ду уьхьаьа. Гектара тІара 1200 килограмм тхьамка чуэцара доьла декъаран шекара ІІаьнна хьаьжжіа оттаьлла Тутаев Шираьнан звено членаьта.

М. ПОЗЧЕНКО.

ДІЙАЙЙНАЧА ХІАМАШТА ГІУЛАКХ ДИКА ДУ

Гудермесин районе «Новогрозненский» ялача совхозе ІІаьнна хуьст латтаьн, сийлаььа хІамаш йоьаьа кІа тракторист Байматуьнаьв Турпал-Іаьла. Мотта, цунна ца ю дезьаьн тетача ІІаьнна дика хьаьтІаьнна. ДІгІайоагІаьн лаьтт шекара гаьнна. Хиннаьнна гІулакІ ІІаьнна, шиза культураш ер, минеральни удобреешна ІІаьта тоьдаь ІІаьхьаьн дар ІІаьхьаьн дезаьн гаттаьр ІІаьа ер шекара сийлаььа мутІаьрен.

Шекара сеиьлаьн ІІаьрнера ДІайийнаьча ІІаьшкара ІІаьхьаьн ІІаьстаьнера, «ерчуьх» ялача чІаьнІаьнца «доьн» доьлаьр ньо. Баймурзиева.

Ерчуьхера Іаьлаььаьте чІоагІа ІІулам ду гороьа. Горох хьаьІаьла йоьаьнначча ІІаьа ІІаьа пуьхьаьн Іуьр а дьаьхьа ший ерриг дезк ерчуьхуьс.

Горох ІІаьйийнаьча 200 гектер ІІаьта ІІоьаьа дуст теха чаьхьаьнер Баймурзиева трактор.

В. КАЛАШНИКОВ.

Деррига а гуш да

Шелковской райкомеран «Коммунерг» ялача колхозера партийин организацие лерзе партийно-паччаьлхьлен тІаьхьожама группа йоьхьа ян. ХІаьта а цо колхозеран производствера ерриг участককаьнна ший кинан дика ІІа-са а мийлаьл, актив а хьоастаьлй.

Бомбайнер Иван Аверичев цечаьлар цун участка партийно-паччаьлхьлен тІаьхьожама группа членаьш ялаьлча.

— Ас сай хур-м ду, соьга-м хьоьхьаьнаьр. — шен а хьаьн йоьхьар ю, ялат доьшу уьйлер, соьга тІемдаь тохьмаьга шийла біаргалайла.

Ялат чуэцан Аверичева баьхьа балко колхозо 180 соьга зе аьлар. Тха группо аларах колхозо прикаьре цунна тІедиллар из ше хьа зе колхозе мессе дІалургъ. Аверичев кьайса хІама оьшу хилаьнаьр. Из кийса болІа хьехьарна цо.

Ше бекие зе хала да ста. ХІаьта а ду аьлина белкаьла вала ГІерта йиш ер воккхагІчу. Иза Іуьн Зармаьбетов Вафрина, шарахьа санна «силосе болІа же когашта кІал Іокхуьсе йиш ян — хьаьш доьлан ца, доьхьар пар чу доьхьа дезаь», аьлина, иза Іуьн пачтайно-паччаьлхьлен тІаьхьожама группа членаьта шийна хьалхьаьлхьа хилчаь? Цхьаьнакъа, из де хала хетаьн хиннача Зармаьбетова ше ялар мара де тигаьнер. Группо ала а аьлина, правлене цунна 10 сома гІоьл техеча, ту гІулакІа рьаьн боьшарен хилаьнаьр. Беррига жа-Іуьна мучІарал ший, цаі боьхьама йоьхьо боьшарен хилаьнаьр сеоргІача колхозо лемеха зе де йиш йолаьн хилаьнаьр а шуйтІ

Д. СИДОРОВ,
Шелковской района «Коммунерг» ялача колхозера партийно-паччаьлхьлен тІаьхьожама коьнчьотал дара группен председатель.

Ялаташ чуэцара—йиззa кийчо

1965 шера лаьттаьнарен хьайбаькарен йоьаьа продукташ дукхагІа яьа аьнна бекхтоьхьамг а сийлаььа а декъарен тІаьнйиг поьшта республика юрта боьхама кхьаьхьаьтоьхьа.

ТІаьнйиг декъарен хьоастаьнера дуьхьа кьовсаьн лоаттаьбен боьча кодхоьшо, говхозий боьхьонца, юрта боьхама специалисташа чІоагІа сиьнцилестериеш яьа йоаржаьлй дика а агротехнике маьхьара а ялаташ, ялата-бобоьн культураш, шекара гоьгІа, гиндаргаьн, хьажжіаьн, кхьаьдо культураш дІаг аьнна. Массаза а саьнна, массаьнаьш а дика кийчьаьна лаьтта а дика ду тессаьн а дІайийна Іаьмнаьн.

Уьх шера 20 мал хьаІІа а кхаьчалелла бІаьстан юкъера культураш ІІаьра йиан 105 процент хІоначийир ерриг республике. Цхьаьнакъа, ду юкъера лаьрІІа йоьаьлча цифрана тІеІхьаьнна лаьтта хІама ца йоьа гоьаь, дуьхьа лоарІІаьра культураш ІІаьра йиан хІоначаш на ча районаш боьхамаш. Сенна бехкаьна боьІІа йиш боьаьн ба Шаьла района кодхаьдй, нагахь санна ялата-бобоьн культураш ІІаьра йиан цар 57 процент мара хІоначийьеда, фабричин шекара сеиьла ІІаьнна ГІаьрчка бутт тІеІхьаьдаьхьаьда.

Матийна йиш боьаьн тІеІхьаьдаьхьаьд тІаьхьа ІІаьдуьйла. Уьх шера 1-ча июне хІаьччаьлца 244 гектара тІа мара ІІаьдийнаьн, иллаьн 700 гектара тІа ІІаьде дезаь хиина ма-

—☆—☆—☆—

ХІара денна 200 килограмм соьгІа мура йоьаьа ХІара Іаттаьрен Йоьхьаьгіа йоьча доьрха Достоева Бучьа. Шурий-товарищ фермера къаьстера дуьхьа Бешарна ДІаейлой из. Ферме из болх бен йоьа дуьхьа за еще а цун чІоагІа сий ду ерриг коллективо.

СУТТА ТІА: «Нигушский» ялача совхоза № 3 йоьча шурий-товарищ ферма йоьхьаьгіа йоьа доьрха Достоева Бучьа.

Е. Недера сурт.

ДІЙАЙЙНАЧА ХІАМАШТА ГІУЛАКХ ДИКА ДУ

Гудермесин районе «Новогрозненский» ялача совхозе ІІаьнна хуьст латтаьн, сийлаььа хІамаш йоьаьа кІа тракторист Байматуьнаьв Турпал-Іаьла. Мотта, цунна ца ю дезьаьн тетача ІІаьнна дика хьаьтІаьнна. ДІгІайоагІаьн лаьтт шекара гаьнна. Хиннаьнна гІулакІ ІІаьнна, шиза культураш ер, минеральни удобреешна ІІаьта тоьдаь ІІаьхьаьн дар ІІаьхьаьн дезаьн гаттаьр ІІаьа ер шекара сийлаььа мутІаьрен.

Шекара сеиьлаьн ІІаьрнера ДІайийнаьча ІІаьшкара ІІаьхьаьн ІІаьстаьнера, «ерчуьх» ялача чІаьнІаьнца «доьн» доьлаьр ньо. Баймурзиева.

Ерчуьхера Іаьлаььаьте чІоагІа ІІулам ду гороьа. Горох хьаьІаьла йоьаьнначча ІІаьа ІІаьа пуьхьаьн Іуьр а дьаьхьа ший ерриг дезк ерчуьхуьс.

Горох ІІаьйийнаьча 200 гектер ІІаьта ІІоьаьа дуст теха чаьхьаьнер Баймурзиева трактор.

В. КАЛАШНИКОВ.

ТІУЛАКХ ДУ КХАШКАРЧА БОЛХЛОШТА

Хьаьнкарна балхаш дечча механизаторашна шийла кхуьз ца сакъеьдане а ІІаьна а ІІаьлаьра оьрдаГІьлаьнай кор. Майстер заведуьнан Іоана Ахчий-Мартана районин библиотекеьа молленгеш.

Уьх коллектива ІІиьнна ІІаьнагІ а ялла «Лермонтовскен» совхоз шоьлгІча механизаторашна ІІаьнна бригаде болх бен а ІІа-ота ІІуьнна библиотечка. Цун ешедуьнна а общественни хьесаьнера болх бен йолаьн комсомолца Мучаев Зера.

Библиотеке за ІІаьа совгІа общественно-политически, художественни, производствена, культуьта книжка.

Библиотеера болхлоьнна Рожкова Зоя бригаьрча комсомольнашца цьаьна боьсвой листовкаш эрахен. Цар іІа дуьхь механизаторий балхаш.

Уьх ленешка ялаьнарча стане Рожкова Зоя С. Шолохова «Сога ехеІ» ялача дуьнаьра обзор ен хилар.

А. ВОЛОВЩИКОВ.

ДИЗЗА КХОАЧАШДЕ НАЬХА ХЬАШТАШ

Дуьхьа ІІаьна да ларьхІаьд уьх шера МалгІабик тоьлра, къаьстера Новгород. Іу гІулакІа уьх шера комсомольни боьхамашца дуьхьа ачча хьалхьаьчаьн паччаьлхьлен: ІІаьхача ІІаьнешта ремонт а 20 заьр сом, ІІаьнешка гаьа чуйІаьлс — 10 заьр сом, Новгород ІІаьхьаьлгІ тротуарен ІІаьа — 80 заьр сом, лампаьш йхьен гаьмаьш йоГІен — 25 заьр сом, ерриг ІІаьлаьрхІаьча МалгІабикерча къаьстаьнчоь заьрра ІІаьштаьн ІІоьачашдера 180 заьр сом дІаГІоьгІа уьх шера.

ІІаьнаьн а дуьхьа ІІаьна дьаьх Новгород хоььаьра, тоьаьра.

Йоьнна хоьа парк я уьхьаьа. Ильичьа лампашка сийдаьлгІий ІІаьаьн механизаторша газолЬ мотеер. Ешарш теха, яІа ешарш яІа тай тоьаьча саьнна эийса ларт декоративни ІІаьнаьш.

Воскресенскаьн а дьа ІІаьчІаьй шийла парк предприятей, учреждений, механизаьта промыслай къаьстаьнчоь. Іуьта ІІаьнаьр дика ІІоьашш хилар 1-чен, 2-чен «МалгІбекнефта» механизаьта промысла болхлой, шийла ешархой.

Хоьа кийчьаьй городе ІІаьа а. Вершта бурчоьаьнан харуеьаьнан ЙІ. 1-чен 2-чен бурчо детгачо контрагаьта шийла ІІаьнаьн ІІаьлаьбуьна площадь ен ІІаьт.

Культурно салаІІаьра оьшаш мах болчун йоьхьо ялЬ: шахматаш, домино а, ІІеша газеташ, журналаш ца.

Дуьхьаьл ІІаьа ІІаьрк тоьаьрх тоьаьн ІІаьа оьхьа. Горох ІІе а ІІаьа ешаьа ІІаьа санна, балхара, ІІаГІаьра ІІаьаьаьлгІа самуьхьа доьлаьн. ІІаьаьаьн йоьгІаьн тоьаьн ешаьт городе ІІаьаьаьн. Дуьхьаьл Ленинен Лермонтовен ІІеранчь улицашка хІаьаьне 1000 гІа сеІІаьй.

Керда ІІаьхьаьн тротуарашн йоьаьн ІІаьт Новгород. 1-ча июнь ІІаьчІаьхьаьчаьн парке Іотіаьнаьчаьчаьца Школьнин Ленина ІІаьрачен улицашца тротуарашн а оьхьа асфальтІаьлгІ, хІаьта ер улицашка асфальтоьвашн ІІаьььаьн а доьаьаьн ІІаьгІа.

ХЬАЙБАЙ БОАХАМАШ ПАЙДА БЕШ ХИЛИЙТА

Хоьа маьхьара, 1964-ча шера боьхама шера паччаьлхьлеьна доьна ІІе а дьаьІ Шаьла района боьхамаша, «Южный» совхозера дІайийнаьча. Къаьстера доьхьий эеиаьш дьаьІ паччаьлхьлеьна хьайбаьй боьхамаша.

Продукце хІара еднина яьхьаьра ІІаьдаьмІІа «Джалка» совхозе ІІаьнаьн бесаьгаьдь дар: дуьхьа центнер ялхара 51 сома 38 кеннги, ІІаьта ІІаьдаьлар—162 сома 42 кеннги; шурий центнерга — 13 сома 30 кеннги, ІІаьдаьлар — 22 сома 30 кеннги.

«ІІаьлинский» совхозе бежина пуьна центнера яьхьаьр ІІаьдаьла ІІеаьр 49 сома 41 кеннги, ІІаьта ІІаьдаьлар — 140 сома 34 кеннги; ІІаьхий дуьхьа центнерга — 76 сома 80 кеннги, ІІаьдаьлар—102 сома 20 кеннги; шурий центнерга — 13 сома 76 кеннги; ІІаьдаьлар — 19 сома 30 кеннги.

«Автурвский» совхозе дуьхьа центнерга ІІаьдаьла доаГІар 108 сома 30 кеннги, ІІаьта ІІаьдаьлар — 245 сома 45 кеннги; шурий центнерга—12 сома 46 кеннги, ІІаьдаьлар—18 сома 74 кеннги.

Лаьхе бесаьгаьдаьрашца туш да продукце хІара еднина яьхьаьра ІІаьдаьчуьа ІІоьшеш — шоьа ахьаьен дуьхьаьгІа паччаьлхьлеьн средстваш боьхамаша ІІаьаьхийта хилар. МалгІабик бахьаьнаьца ийсеьнна: сегаьра ялхьаьн боьшаьн ІІаьчІаьхьаьчаьн средстваш ІІаьрнера ІІаьаьхийта а, хьайбаьй продуктаьца ІІаьбоьа мах ІІаьаьа ІІаьаьнна а? Ферма боьхамашка лелаьнг совхозаьн чуьхьара доьхьаьрзеьн, ІІаьтаьгІ ІІаьаьнна ІІаьаьнна ІІаьаьнна

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА ХОАМАШ

ВЬЕТНАМА ХАЛКЪ ХЬАЛЛОАЦ

ХАНОЙ. Латаш йола Вьетнамна халкъ хьаллоаташ йолча Цоллаг1ча дуйнен халкъашта юкъерчо профессийна конференце ший бераз йистедаьккхар.

Массела рацца а волаш т1аийдича резолюце тІа конференце лакъа лойдараша ч1оаг1а хардаьла лаьрхІар Вьетнамера американскин агресси, вьетнамера проблема кхоастадора агара пийсаг1а хилдарх тарра, йиназ могайбар Къудбелъан Вьетнам мукъаллаккара Къамал фронтен фронтен правительстван позицци.

Цар решени чІамІаг американскин агресси соа чехка соазар йухьа. Къудбелъан Вьетнамера американскин бІунан арахьатІийран американскин бадаш дІалийтІарг дуьхьа лоаттабеч ца кхоьсаме шерра болам боаржабе аьнна.

Ницца т1аийнар ахо документ: лучеа къаьхьатахошкен профессионалкен баь тІаьхьелан, США йохьлен классеран хІлъхьаг1ен баь т1аьхьелан, Къудбелъан Вьетнамна къаьхьатамошкен хІлъхьаг1ен аьхийта поллаш.

Вьетнамскин халкъа хьаллоаг1ийн пийсхоь кхоьсаме ч1оаг1а1а хьаллоаг1а дуйнен къаьхьатамашкин халкъашн т1аьхьаш кхайкарал деча хана конференце белгалдаьккхар кхудбелъан-вьетнамскин халкъа моральнин материальнин новкъостал хаина дарг на хилар, цу дьаькъе германен фронтоа бІаьхьаьца лаьрхІа, кхудбелъанвьетнамскин халкъаг1ашн а бІаьнна лата яийча болча лоБровольцашкаьнна.

(ТАСС).

КІОР БОАККХАЧА ШАХТЕ ХИННА КАТАСТРОФА

БЕЛГРАД, 8 июнь. (ТАСС). Сеаьхан, ТАНЮГ яхача агентстоа бечч кеннех, боснерча Ораси йоччаа шахтте газ йийнхай. Сийрийне 7 сахьат доллаг хинна дуйнина чуг ц1ьаьнкъ1ийхьа, хІинна а бечъонна бокъонна ладаг1а йолчн дикиеч, шийна 55 гергиен. НІин бинийсараш хьаьбаьлар аьхьа хІинна а балхаш ненн лаьтт.

Л. ДЖОНСОНА ДАЬКЪАЛА ЬУВЦ КОСМОНАВТАШ

ВАШИНГТОН, 8 июнь. (ТАСС). «Джеминай-4» ахача космически кемана хьа хенна Б.ъ бусен ба ниъ толаме чІахьаьлаг1а — космонавташ Джеймс Маклаветте Эйвьарх Уайтн хьаьлаьл бейнер США Президента Л. Джонсона. КІайча ц1ат1ара телефонца пе «Уосп» ахача аннаносца т1а хиннача космонавтанна кхамьаьдеш, Джонсона аьлар, аьнна Америко доккхал ду шоаьх. Оаш шийне ъ, аьлар цо, историна юкъеЙнЙай шоай ц1ерашн.

Президента Техас ахача шт1ачрча ший рацчо ше волча хьаЙйар космонавташ.

«ДЖЕМИНАЙ-4» ІОХАЙНАД

НЬЮ-ЙОРК, 8 июнь. (ТАСС). Космонавташ Джеймс Маклаветт а Эдвард Уайт а т1ехьоа «Джеминай-4»йоа американски космически кема Атлантически океане Бермурски т1айранашта кхулда малхбузен оагІорахьа хи т1а Іодессер селхан 20 сахьаг1а 13 минутн аьлча (хи московски и).

Космически кема хи т1а Іохайнаг Кеннеде ц1ерера малхбоалентахьа 625 километр гаьна. Ит ха т1а Іодесса шоаьхьа минут боьллаьнехьа а космонавташ хьаьлаййар «ЭОСП» ц1ера аьнаносца т1ара аьнйтача вертолето. Юхьаьцна хиннача хоамех, космонавташ дикача хьаьл т1а ба.

Хьаьца т1ехьа 57 сахьаг1ан 57 минутан аьнна бир американски космонавташа.

БОЛИВЕРА ХЬАЛ

ЛА-ПАС, 8 июнь. (ТАСС). Йиташ боливийскин профессионан кунгалвен мехкара ДІаьхь доал деча военни хуттем гергаьнцарча ницкаш йоаьлча йолаьчча репрессеотта кІалхарболлар дуьхьа.

Руднийкай районан хьаьлаг1а а санна бІунана гобаь лаьтт. ХІанна къаьхьагахой кара йолча руднийканна бІунан чуцца безам болаш да Іаьхьлаьш. Военни хуьтта сопредседатель а терраьнцарча нийсй командуоцин а волча ювараьла Альфредо Овандо аьлар, ин «ямича хана ю» да йиш йолаш ца гергаьнй алапеш кІеанцарг «совг1а ноа» лях ахар болдо балхара ц1аьккхьаьрен правительстве ненн яленачтьлйтар дуьхьа т1аьхьокан оагІаьнна.

Ду цхьан хаана кунгалвена профсоюзин органнаца деча «хорошмантаг» кийчо е йоаьленай правительство. Хорошаш де лаьрхІад, мисеане а мехьара майсин забастовка йолча ца лерриг профсоюзан г1ІуЙлаш закаьнтен да ьнна хуьтта хьаьлайка: варра дуьнаьлена. хІаьта боьхьонца къаьхьатамошкара бала аьнаьлаш профсоюзин организацента ешъе ца бахийта ц1ерача военни граждан гаьнин ваьдлий т1аьхьошн болаш лерриг ун хорошаьнн.

БЕЖАРАШХА ДОЛЧА СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

ВАРШАВА. Міцкоун ахача, Варшавера гаьна йоаьцаш уллача городкие болх бе йолаьлийтай ненаьнт доаькъа мехка нитер ц1ьаьнкъ1ара комбинат. Советски документтаде лаьрда т1а хьаьлъьча предприятие низ ба 100 эзар кубометр ремонт шера хьье.

Уж тайна заводан уьхь терраьнца шерашца болх бе йола лурбьа Щецинен Поманеен.

• • •

БЕЛГРАД. Болх бе йолаьлийй «Дубровник» яха гидроэлектростанци. Ит хІинаьле а к шера 1 миллиард киловатт-сехьат электроэнергии яхьха могардолаш, шин агрегатах цаг нарх хІинна уьхь сехьа та болх бе йолаьлийтаде а.

Толаьнца дегІаьчаш лаьтт Югославе хьаьлъа боаьлаш. Уьхь т1ехьъьрча 10 шера промышленнин продукци 3.5-за дукхийта арахеч, хІаьта юртобоахьана продукци — 56 процент дукхийта.

10 ц1у хьаьлъаг1а хІара шера 25 эзар квартире хьаьлйора ненн. Ц1ьаьнкъ1ийхьа-хье шера ин лакъбинай 2,9-за. Ер цу доаьдеаннача кхиьхьа 100 доллараьчч-нехьанца торгонн бусаьмаш дар Румыне.

Румыне доаьлоь дехьа дохка йІаьхьийтаьча дерригча товарех 80 процент совг1а дараш промышленни товаршн да.

Румыне доаьлоь дехьара дукхагІа ненн яленачтьлйтар дуьхьа т1аьхьокан оагІаьнна.

"Афганистан. Нитер ахача ч1оаг1а Кабул ахача хи т1а Советски Союз поаьхьаьтаьла хьаьлъьн лаьтт мехка боккхаг1йола гидроэлектростанци.

110 метр лакка суьг тоаьаш лаьтт уггаьа. 5 метр лаьдаг1а а ва суьг Братски ГЭС-ачг1а.

Электростанци болх бе йолаьелча Афганистана столица Кабулера электроэнергеца Іаьлаьшерга.

Суьгта т1а: советски специалист Виктор Михаил Селиверстов афганскин гидроэлектростанци хьаьлъеча ше лакъа лоаьлаш, хІинна Братски ГЭС хьаьлъара белхах дуьнаьл йоаьлл.

В. Собанева суьг.
ТАСС фотохроника.

КАНИКУЛАШ—САКЪЕРДАМЕ ХА

Хьаьтаьхьачад аьхьа. Вай республика 200 эзар совг1а лецархо вар кушна дукхаьча хана лекъ саугьсаш. Мишта Іаьхьарчьа шар шийй муьхь за, ниъ салойзаргаш ца ца уж ахиан дамаьлхьь?

Йухьаьцна дуьнаьрга ин пионерски лагерашна Г1ирбоьлчарех Іаьхьа. Ухх перо тай республике горолл арахьа 16 пионерски лагерь хуьрьа. Цига салойзаргаш 16 эзар гаьна лецархочо. Пеодолаш. тайп-тайпарча экскурсешка ухарчаш, спортивни площадкашка шоайца клюбсашн доаттаьдергда, ништа кхы а.

Къаьстта пхьаьа оаьа пионерашта кестер, хІаьта ю па хуьлаш цигарчаш ара ца ІаьдоІаш лагерь.

Хьуьга карнавалаш, музыкальни фестивалаш, строевой шаьей пІейш, кхы дукхаьа а санхьдаме г1ІуЙлаьнаш ВІашагІеЙкетаршн ца вай республика агара хоз-хозагІча моттигашка ухкача лагерашка ин-операшна хьежаш. Гроднера, Гурьевскера, Сумскеран районера, кхаьчьаьр а лаьтьаьрча классашкара массеех бІаь лецархо хуьрга къаьстаьмен салойчеч комсомольски лагерашка ахча ІаьІьоьш.

Колхозашка, «Пионерская правда» ахача совхозашка ц1у тайнара ягашеш совг1а лагерь хьаьлаьцарг хІи шера. Иу лагерашка бакъаьчча лецархочо болх а бен салойзаргаш. Паййаьчча культурашта г1ІуьаьнЙ деш, сонгй бесцмалка болх бен, баьца даьрнаш чуьнаш ниъка новкъостаьл дерзда нар ворхІаьсаьна къаьстаьмашта. Шолаш хуьар къаьстаьрна экзаменташ ваьлерда цар. Цуьгьа, берашта кІетам балара чІаьгІа ловрахьаш ю ту чайнара уьаьаьлен лагерашн.

Уьх аьхьи вай республике эгара хьаьла хьаьелаш а военно-спортивни лагерь. Советски армера экспрессин сержанташн култал а лаьн военни г1ІуьаьнЙ Іохьаьеш 200 кІаьн хуьрга. Цигара лоьрхІаьрга тайп-тайпара говрдаш, турнирера история, СССР-а тІемо нийсй Істаьн традиции, кхьаьрен.

Уж хуьрга ихагІбаргаш. ХІана аьлча военни ловаьрашка лаьхьа лоаьлаш, барт болаш, салтий саг ца лиьнийлна Іоллаш ялха вахар массанга ихача ирзо ЗДП.

Саготоргдаш городашка бисачо а. Уж салойзаргаш хуьрга спой оаьнерчаьрга лагерашкеч берий ешлиьдашкеч. Кхмьаьрш ярали Іоаьшш дуьхьала ихьаьн Гроднера хьаьйайла а хьаьелаг1ийн а 1960 лецархочо салойзаргаш 17 пионерски лагерь я, цуьг совг1а 160 берий ялаьдка я. Царна лаьрхІа ухкаьа кІайчьаьл спортивни площадкаш, волейбольни, кхьаьрен, истота т1ара техникаш лоьаьш лецархочо хьаьр хуьрга спортаьнн хьа.

«Пионерская правда» ахача газете ВІашагІеЙелача «Хьаьрца бурцаца клуба» кубок дикхаьра ахь ІаьхьоьрІа дуьхьача командашна.

Иоккха могтег лоацарьа вай республикеера лецархочо сегІаьчча походаш, экскурсеш. Уж г1оргба Москва, Ленинграде, Киеве, ихача горолашка. Ноха-Паллаййен а цуьг ловоьл дехьара а

туристски могтиъашка ера а вахьна ниъ бен хуьрга 25 аьаа лецархо. Из дика г1ІуьаьнЙ ІаІоьлаш лецархо дуьрга дуьтеер дуьеш ниъка парех ц1ьаьнкъ1ийна ІаІоттарьн республика берий экскурсионно-туристски станци.

Экскурсеш туристски группашта инструктаж яларал совг1а туристически снаряжениеш нах1ьа мех эна хьаьрдаьрш хуьрга бечаьнта.

Вешин, Дубай-Юрта, Арахьа ухкача шоай аьхан лагерашка салойлаш хуьрга №№ 1, 9, 4, 5 йола ачеоа-интернаташкара ненарей. Соаьха санна, спортивно-оздоровительнен школьни лагерашка салойлаш Гроднера № 25, 31, 35 йолча школей лецархочо. Пар вахара романтикех ІаьІа метаргда.

Цхьаьккхьа, ламхе вай мех бейца салойлаш саьнсарене хуьрга лецархой. Ирзаьла санна шоаьш тоха на лойй. Цхьаьнгеа а па хьежаш шоаьш ВІашагІеЙлаьца деза шоай сакъердаме салойлаш Іаьтталоа хьаьлаш, хьаьнгеа хьаьла деза ваьсаьлоьчь г1ІуьаьнЙашка.

В. ВОРОБЬЕВ.
ВЛКСМ Ноха-Паллайй обкома секретарь.

ДИКА ДІАЛУРГЬЯ ЭКЗАМЕНАШ

Дика чІахьаьлхьа лецархо шу Гроднера № 55 йолча школа 8-ча, 11-ча классашкара лецархочо. БарІаьлагІча классашка деана ваьлІаьа бІаь кІоаьтка лецархочо экзаменашта ца вуьгьа ваьсаьш сагмара ваьсаьш, хІаьта паччаьлхьен экзаменаш ІаІаьа ера 11-ча классера тІехьа ийсе а сар экзаменашта тІаьаьтак. ХІаьа цІьаьрашн дика ДІа а ешна ялыча экзаменашка кийчьуьн ба уж.

Тешна метаргда ДІаьо а ешнта дика цар уж ДІаьурсьиьрах. ХІаьа аьлча, дика кийбебиеьаьр уж экзаменашка. Лецархочо шера Іоьмадаьр шта ВерадІаьхьийтара дика терхьам тІаьаьтайтаьб ну школа хьаьрхоцца. Дуьхьа экзаменаш ДІаьлуьа лецархочо ца лаьрхІа кийчьаьча ДІаг1а ноьнтаьтаьт ю.

Экзаменашка кийчьаьш хІаьа новкъостаьл ду лецархочо школа бибиотеке а.

Лоаьца аьчча, лецархочо экзаменаш дика ДІаьурсьиьрашн шоай кхы а хьаьнар а ехо ца деан хиьна кхьаьчьйар ну школа администрацен ахьтархоьеш.

ХІаьа а лецарх ну чІахьаьлхьа. 9-чен 10-чен классашка. Расписанета хьежка заьнтеш хуа цита. Эрсий меттаьн математикин лиьна ца кхетача пІелаг1ча, ялхьаг1ча, вер хІаг1ча классашка деана Баг1ачарна кхы а заьнтеш ю. ХІаьта, цхьаьлоа лецархой практика ДІаьлоьш ба.

Из лецарта даьо а йиьнсьаьнаш школа лецархочо лецарна шера е ера кийчо. Лецархой, цар дІа-ваьнойй, классеш кулгалой ба школа ремонт ена сийбелна ваьсаьш деш. ДуьхьарІа болча классеш цІеношта ІІаьхьа ремонт ян ВстебеЙаьнаб ун. Къаьстта белгалбаьккха беза ну хьаьле ДІаьшадой ДІй-ноаьоаьца бу болх. Мусаьа ца кІеанта ялх а ноай ялх на хьоьеш ІаьнаьрЙ къаьстаьр цар шта.

Лецархой а бисаьс парна лучча тІеьаьш. Шеаьа хьаьелаг1ан хьежаьа ина. Е. Галлйс ваьсаьш а деш шоаьткъен ятт парта вІашагІеЙелаг1 цар, дуьхьаьарна ремонт ялЙ, шиьтта кхы а.

Хьаьгаьна лаьта лецархо ІаьхьА а ДІаьаьа хьоьчаьнцарга ина кхоьберБеш школа коллективо.

М. ГОРИДЬКО.
Гроднерча № 55 йолча юкъерча школа ІаьхьархО.

ЯЛАТАШ ЧУЭЦАЧА ХАНА ЦІИ ЯЛАРАХ ЛОРАВАЛАРА ЙОЛА БОКЪОНАШ

Е бокъонаш чаккхьа дехьарийла ба совхозаш, колхозаш, подсобни хозяйстваш боаьлаьй берриг культурийн инженерно - техникин болхлоьр, юрта боаьаьна мехьанизацтаран, ялаташ чуьнгеа болх беш йола берриг кех.

ЯЛАТ ЧУЭЦА МАШИНАШ НИЙЧЬЬР

Фийг йола культураш чуэцара, йолн сан ийгІдара бечч балла т1а йита Ийш яг тракторашн, комбайнаш, матташ, автомашинаш ун ЦІа ярЙойашн боьнонца йиьаьа кийчьаьчуа т1аьхьаг1а мара. Из дера:

1. Коллектор т1екъьйна Йоаьлаьрг1ийнашн выхлопной турба чуэца ала ваьнхьарг1ийнашн боьнонца тоаьь кийчье еза ЦІи лотарера двигателий питанен системаш.

2. Питанен смазкан системаш, гидросистемаш тоаьь а довгорн даьттен іоухарг1оаьцаш а хІиа еза.

1-ча сурт.

2-ча сурт.

3. Тешна болча сийгІашдоаьдергаш ІаІаьшъь хІиа еза ерриг тракторийн, комбайнийн, шоаьш йолча шассей выхлопной турба ДТ-54-е С-80-ча йІаьна тракторашн т1ара заводской сечатий сийгІашдоаьдергаш, хІаьта шитта ерриг ча тракторашн т1ара щелеен улуьштеьлаш дикача сийгІашдоаьдергашна хуьша еза.

а) Комбайна йола сийгІашдоаьдерг

Турбийнно-яхрекеьл тайпан йола сийгІашдоаьдерг юкъе йоаьлаь могаьо. Из тайна йола сийгІашдоаьдерг хьаьхьиьхай № 1 йолча суьгта т1а.

Т1ара хоаьдаь конус санна йолча корпусах лаьтт ва (1), цуьн лоаьца дьаьъа т1а яьх песка йола турбина ниьк доаьа (2), хІаьта лаьхьерча — могаьта т1а (4) лаьтта т1ІаьаьаьЙ чуьдарг оаьцаьш сийгІашдоаьдерг лорааеш йола колпак-отражатель (3).

"Двигатела выпускной турба т1а сийгІашдоаьдерг етта оталуьрг1ийнаьш йола лоьрча патрубках (6) даьхьа іуьргаш да. СийгІашдоаьдерг двигателий.

4) Двигателий коллекторашн, выхлопной турбаш, слуштеьлаш, сийгІашдоаьдергаш чуьхьа чуьонча ягагр яхача хІамах цІеннеьш хиьла еза.

5) Коллекторен выхлопной турбин фланцеен соединенненарг проьлаьнаш ВІашн ъьастаьш а ІаьььдаьаьЙ чуьнкьа а хиьла йиш яц. Ц1ьаьнкъ1ийна ладаьа чешшаье лоьрен хиьла еза ун этуплаьш, йоаьрчй проточной устройстваьш а кхьйоьла хІамаьн а отІашъь.

6. Тракторийн, комбайнийн, автомашинийн ерриг электропроводка контакт дика йолаьш, ч1оаг1ьаьь, тешшаье ноьлаьш йолаьш хиьла еза, къаьстта проводаш ВІашагІеЙьхьаьдаьла, двигателтара йоаьлаь ІІаьтта, іоьдаьа доагорн даьттен т1аьккхьа йиш йолча моттигашн а йолаьш.

7. Чаьн гамаьн чуэцарг йоаьлаьш комбайнийн двигателий коллекторашн металлической шиттаьшца кхьйоьла хиьла еза.

«Беларусь» яха трактор ваьсеьйй жатаьца ВІашагІа а техьа згрегат ечч хана нагаьхь санна ваьна а аьрда оагІоьнарца шиток ваьхьаьккха дезаьш хуьле, двигателий коллектор хІаьгІаьца е шиткоца лорааеш хиьла еза.

9. ЖР-4.9 яхача лаьрстен жаькаьш т1ара хьаьара йолча транспортера стойкашн упорашн хоьдоьй приспособлене ранга т1а ч1оаг1а ДІаг1ачІоаг1ьаьь хиьла еза.

10. Комбайнаьш т1ара ерриг подшипниканаьш опорашн т1а ч1оаг1а ДІаг1ачІоаг1ьаьь хиьла еза. ХІаьта уж т1аоьаьа боаьаьм. Кхьаьстта даьа подшипниканаьш, техникин хьаьлаьца хьежка хиьла еза.

11. ХІара комбайн йиьн сийгІашдоаьдерг, 10 ведар хий чуьдоьш йолаьш. ш1ы ведар, 1,5х1,5 м. боаьрм бола бреезент е мешшоьвина, даьхьта оаьхьа шин-беш, ялх ялх боаьрашн ІаІаьшъь хиьла еза.

3-ча сурт.

ХІара автомашинаца оагІитушьелеп лаьтта оаьхьа беле цІьа еза.

12. Ялаташ чуэца доаьлуьча хана йлат лиьнача хІара участке ийгІа хиьла деза нагаьна сацца цІа йаьча чуэцарг оаьца йлат т1аьдоьла даьхьта аьара эзаьш тракторийн нух. хІаьта ийгІа ехьй ГІаьле станнашн, бригадашна, йлат цІеннеьш йолча хьаттаьнна мажотта дигаьІа ийй, оагІитушьелеп, ноарашн, белаьш, ш. кх. ийлийта еза.

Йлат чуэцаьчн машинашта дика йола ГІуьаьнЙ, ремонт, заправка.

Йлат чуэцаьш балхаьш деча хана трактористаьш, комбайнерашн, шоферашн, юрта боаьаьна ихьйола мехьанизаторашн дикарийна бе е боьхонаьш кІоачашле:

1. Питанен смазкан системаш тешна ца хилийнарг хІаьгІаьца хьежка доагорн даьттен іо ца ахийта. Двигателаьш цІена ЛОАТТАЕ. БІеььенна бензопроводаьш, двигатель шельеча, хьаьчуьуа доагор соединенна мара цІен ца е:

2. СийгІашдоаьдергаш хІара хенца нагаьр яхеш йоаьлаь ДІенЬе, цуьн іеььаьгІа уж выхлопной турба т1а ч1оаг1ье еза:

3. Двигателий коллекторашкарен выхлопной турбаьнарен газаьш чуьнкьа моттиг ягача тешлар ІаІаьшъе чеккх товде.

4. Двигателий коллекторашкара чаьн гамаьн чу ца ийгІар дуьхьа іоьнта оаьбоьнарца шиттаьш а ехьа двигателий тоаьнарен ІІен автомашинаьш ІІен болх бе мукъаьлаш.

5. Комбайнийн подшипниканаьш ІІеьхІоьжьаьлийта Йиш яц. Хаьнкьа, дригІаьш доьла дика даьтта хьаьжа деза парна.

6. Комбайнаьш т1ара т1аьхьеччуьа чаьн гамаьнаьнца ДІенЬе деза йитерий, пикерий, салюмонабаьтаьлий ГІоьрашн, шитта ремуэцца аьпаратаьнца ВІашагІеЙотталуьча моттиг ГІоьрашн доьла, ВІашагІеЙ ца ІІаьлаьш хиьла еза.

7. Витерашн ВІашагІа ца ийгІийтарг йІашагІа ца хьежкалийтарг ца ІІаьлаьш ВІашагІа ца ІІаьлаьш ВІашагІа ца ІІаьлаьш ВІашагІа